

Meztelen bohóc

1987-ben írtam egy kritikát Baka István szegedi költő akkoriban megjelent verseskötetéről (Döbling). Most, a napokban, hogy a barátom meghozta Pestről a költő legújabb – sorrendben hetedik – verseskönyvét, a Sztyepan Pehotnij testamentumát (Jelenkor Kiadó), az íróasztalom alatt tornyosuló régi folyóiratok közül kikestem azt, amelyikben a szóban forgó bírálat megjelent. Nem árt, ha az ember időnként újraolvassa saját régebbi írásait; tanulságos lehet. Hét évvel ezelőtti önmagam észrevételei közül csupán néhányat idéznék föl. Ezek közül is a legfontosabbik: Baka István nagyon jó költő, s az utóbbi években (évtizedben?) fölzárkózott a ma vitathatatlan tekintélynek számító nagy (lassan-lassan klasszikussá váló) költőink mellé (Petri György, Orbán Ottó, Lator László, Tandori Dezső). Érdekes, hogy hét évvel ezelőtt ennek ellenére sem nevezhettem országos hírű költőnek, hisz csak szűk szakmai körökben értékelték költészetét. Mára a helyzet merőben megváltozott: beszélnek, írnak róla, gondolom, a verseit is jóval többen olvassák, interjút készítenek vele, díjazzák. Én valahogy úgy vagyok ezzel, hogy az egyik szemem nevet, a másik sír: egyrészt örülök ennek a hirtelen publicitásnak, másrészt viszont... hogy is mondjam csak... Nem szoktak erről beszélni, nem is illik, de hát nem tudom magamba fojtani: ez a hirtelen megélenkülő érdeklődés bizony elsősorban nem is Baka verseire, hanem a személyiségére irányul; jórészt a nyilvánosan „bevallott” betegségének a híre váltotta ki. Az ember persze óhatatlanul József Attilára gondol, és elszomorodik. Mert tény, hogy sors és költészet végzetesen összefonódni látszik Baka verseiben, habár mindig is távol állt tőle a vallomásosság.

A költő, aki egész életében szerepet játszott, itt áll előttünk a képzeletbeli deszkákon a fénykupolában, de egy csöppet sem

színpadias, teljesen eszköztelen: csélcsap sipkája mellette a földön, ruhái, jelmeze elhányva, arcán mélységes szomorúság árka. A meztelen bohóc. Mindent tudunk róla, fölfedte magát: azt is tudjuk, hogy kicsoda Sztyepan Pehotnij, akinek a verseit magyarra „átültette”. A képlet ismert: Sztyepan = István; Pehotnij = Baka.

Könyörögnék, hogy - ha összeszorított fogakkal is, de - folytasd az előadást, Pista, de leintem magam: lesz még ennek folytatása, mert egyszerűen nem maradhat abba, aminek nem szabad abbamaradnia. Ez itten most egy felvonásköz. Még messze van a nagy finálé. A megbolydult tömeggel pedig a kutya sem törődik, ugye: „Tolong zsibong a felhevült tömeg / Előadásról senki sem beszél / Vajaskenyéren sonka halszelet / Poloska pezsgő vermut többet ér / Annál mi fent a színpadon nem más / lejátszódott és még játszódni fog.” (A Nagyszínházban)